

Kemianteollisuuden yritysten liikevaihto supistui vuonna 2020 lähes viidenneksen edellisvuodesta. Kemianteollisuuden tuotteiden kysyntä elpyi viime vuoden lopulla, mutta suhdannekuva oli vuoden 2021 alussa yhä hieman tavanomaista harmaampi. Lähikuukausien kehityksen ennakointi on yhä hyvin epävarmaa ja mahdollisimman nopealla riittävän rokotekattavuuden saavuttamisella on vaikutusta yritysten paluulle normaaliin.

Liikevaihto jäi edellisvuotista pienemmäksi

Kemianteollisuuden liikevaihto pysyi loka-joulukuussa edellisen neljänneksen tasolla, mutta vuodentakaisesta liikevaihto supistui 14 %. Koko vuoden 2020 liikevaihto jäi 17 % vuotta 2019 pienemmäksi.

Kemianteollisuuden jäsenkyselyn mukaan 43 % yrityksistä arvioi koronaviruksella olevan liikevaihtoa alentava vaikutus myös vuonna 2021. Valtaosa laskua ennakoivista yrityksistä arvioi laskun olevan maltillista 1–20 %:n luokkaa.

Kemianteollisuuden liikevaihto heijastelee raakaöljyn hintakehitystä. Loka-joulukuussa 2020 öljyn (Brent) keskihinta oli 44 dollaria barrelilta, mikä oli 30 % vuodentakaisista vähemmän. Raakaöljyn hinta on noussut maaliskuun alkuun mennessä noin 65 dollarin tasolle.

Tavaravienti vaimeaa vuonna 2020

Kemianteollisuuden tavaravienti vauhdittui hieman vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä, mutta viennin arvo jäi silti 14 % vuodentakaisista pienemmäksi. Koko vuoden 2020 tavaravienti oli 10,6 mrd. euroa, mikä oli 15 % edellisen vuoden viennistä vähemmän. Viidesosa Suomen tavaraviennistä on kemianteollisuuden tuotteita.

Peruskemian vienti vauhdittui loppuvuodesta

Peruskemian tuotteiden vienti piristyi loka-joulukuussa, jolloin viennin arvo oli jo 6 % vuodentakaisista suurempi. Alan vienti oli 8,3 % Suomen koko tavaraviennin arvosta. Lääketeollisuuden vienti lisääntyi loka-joulukuussa 13 % ja kumi- ja muovituotteiden viennin arvo kasvoi edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta 1 %.

Öljytuotteiden vienti vauhdittui vuoden 2020 loppua kohden, mutta vuodentakaiseen verrattuna viennin arvo supistui neljännellä vuosineljänneksellä runsaat 30 %. Valtaosa vähennyksestä johtui laskevasta hintakehityksestä, sillä vientimäärät supistuivat vain 5 %.

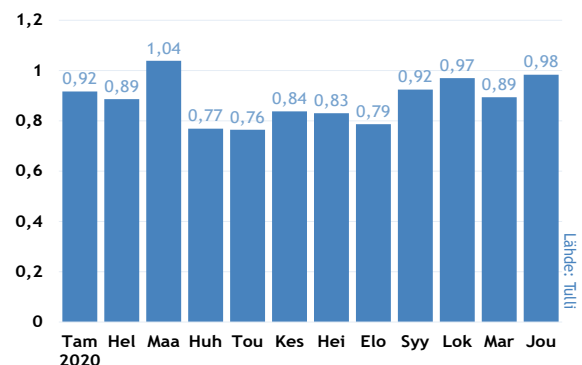
43%

arvioi vuoden 2021 liikevaihdon laskevan

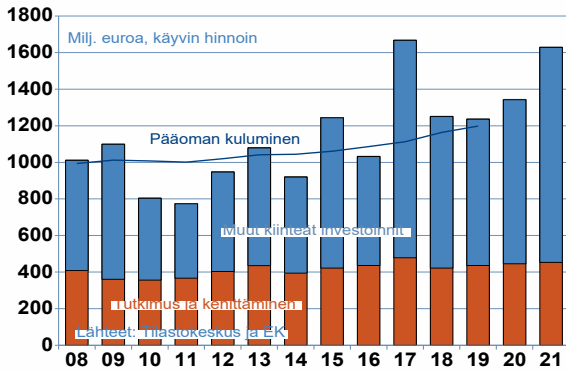
Kemianteollisuuden liikevaihto



Kemianteollisuuden tavaravienti, mrd. euroa



Kemianteollisuuden investoinnit (ennakko 2020-2021)



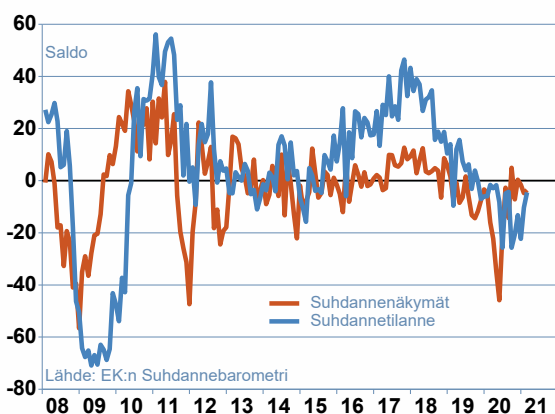
Investointiodotukset nousussa

Investointisuunnitelmat ovat epävarmuutta lisänneestä koronakriisistä huolimatta noususuunnassa. EK:n loppuvuodesta 2020 tekemän investointitiedustelun mukaan kemianteollisuuden investoinnit lisääntyivät vuonna 2020 lähes 10 % ja investointien ennakoidaan kasvavan edelleen kuluvana vuonna noin 20 %.

Osaaminen ja innovointi ovat alalle ominaista, sillä investoinneista huomattava osa, runsaat 400 miljoonaa euroa, liittyy tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Kemianteollisuus on jo pitkän ajan investoinut yli miljardin vuodessa Suomeen ja säilyttänyt pääomatasonsa koko 2000-luvun.

Kemianteollisuus on merkittävä arvonluoja, sillä ala tuotti vuonna 2020 ennakkotietojen mukaan arvonlisäystä yhteensä 5,8 mrd. euroa. Heikosta liikevaihtokehityksestä huolimatta arvonlisäys supistui edelliseen vuoteen verrattuna vain 1,4 %. Arvonlisäys koostuu pääosin työvoimakustannuksista, toimintaylijäämästä ja poistoista.

Kemianteollisuuden suhdanteet



Peruskemikaalien hinnoissa käänne ylöspäin

Peruskemian tuotteiden tuottajahinnat olivat nousussa vuoden 2020 lopussa, mutta koko viimeisen neljänneksen aikana hinnat laskivat edelleen 1,8 % vuodentakaisesta. Kumi- ja muovituotteiden hinnat alenivat loka-joulukuussa 1,3 % vuodentakaisesta. Lääkkeiden tuottajahinnat nousivat 0,4 % vuodentakaiseen verrattuna. Öljytuotteiden vientihinnat laskivat neljännellä neljänneksellä 29 %.

Suhdanne tilanne hieman normaalia vaimeampi

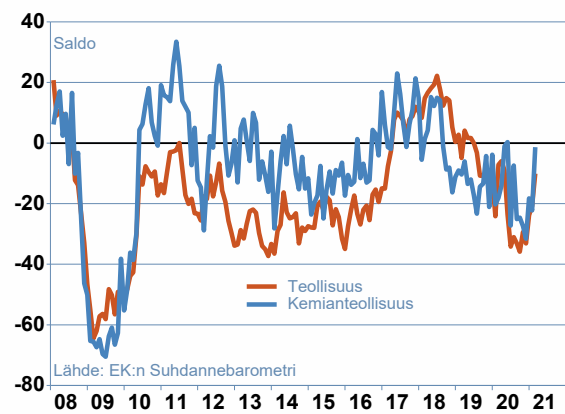
Kemianteollisuuden yritysten suhdanne tilanne on kohentunut kesän 2020 jälkeen, mutta tilanne oli helmikuussa tehdystä suhdannetiedustelusta yhä aavistuksen verran tavanomaisena pidettyä heikompi (saldoluku -4).

Kevättä koskevat suhdanne odotukset ovat hienoisesti miinuksella, saldoluku -3. Valtaosa alan yrityksistä ennakoii tilanteen pysyvän ennallaan lähikuukausien aikana.

Kysyntä elpymässä

Teollisuuden toipuminen koronakriisistä oli käynnissä vuoden 2020 lopulla ja myös kemianteollisuuden uudet tilaukset lisääntyivät selvästi loka-joulukuussa. Helmikuussa tehdyn suhdannetiedustelun mukaan tilauskirjat ovat kohonneet jo lähelle normaalilukemia, saldoluku -2. Tuotantokapasiteetti oli kuitenkin kokonaan hyödynnettyä vain 70 %:lla yrityksistä.

Tilaukset normaaliin verrattuna



84%

onnistunut välttämään irtisanomiset

Kriisissä korostuu joustavien työtapojen tarve

Kemianteollisuuden jäsenkyselyn mukaan 49 % yrityksistä on joutunut lomauttamaan työvoimaa tai suunnittelee lomautuksia, mutta vaikeasta tilanteesta huolimatta yrityksistä 84 % on onnistunut välttämään irtisanomiset. Rokottamisen onnistuminen on tärkeää, sillä 53 % yrityksistä arvioi liikevaihdon pienentyvän, jos rokotekattavuuden saavuttaminen siirtyy heinäkuusta vuoden 2021 loppuun.

Poikkeuksellinen tilanne korostaa nopeiden ja joustavien yritystasolla tapahtuvien toimien tarpeellisuutta. Jäsenkyselyssä nousivat esiin sopeutumiskeinoina mm. työaika- ja lomajärjestelyt, resurssien siirrot osastolta toiseen ja erilaiset etätyökäytännöt.

Yritykset kantavat oman kortensa kekoon työllisyystalouksissa pysymällä pystyssä vaikeana aikana, pitämällä kiinni niin pitkälle kuin mahdollista omasta henkilöstöstään sekä luomalla myös tilanteen parannuttua uusia työpaikkoja.

Työlainsäädäntömuutokset iskevät toimintaympäristöä ja kilpailukykyä heikentäviä kapuloita rattaisiin

Suomen vaihtosuhteekorjatut yksikkötyökustannukset ovat kasvaneet muuta euroaluetta nopeammin vuodesta 2005 lähtien. Kiinniotettavaa kilpailijamaihin nähden riittää. Kiinniottoa hankaloittavat valmisteilla olevat lait.

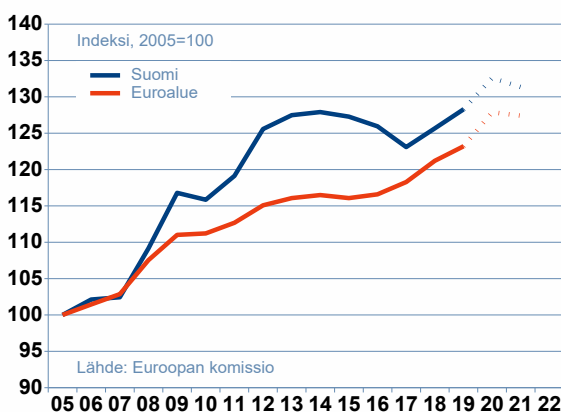
Tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä on kilpailukieltosopimusten rajoittaminen. Lailla on tarkoitus puuttua väärinkäytöksiin, mutta nykyisessä muodossaan se rankaisee kaikkia lainmukaisesti toimivia yrityksiä. Lainmuutoksen vaikutusarviot ovat surkeat.

EK:n jäsenkyselyn mukaan kilpailukieltosopimusten rajoittaminen toisi yrityksille vuositasolla 200 miljoonan euron lisäkustannukset. Kyselyyn vastanneiden Kemianteollisuuden jäsenyrityksistä 90 % katsoo valmisteilla olevien muutosten heikentävän liikesalaisuuksien suojaa, ja noin 80 % näkee muutosten heijastuvan negatiivisesti innovaatio- ja tuotekehitykseen.

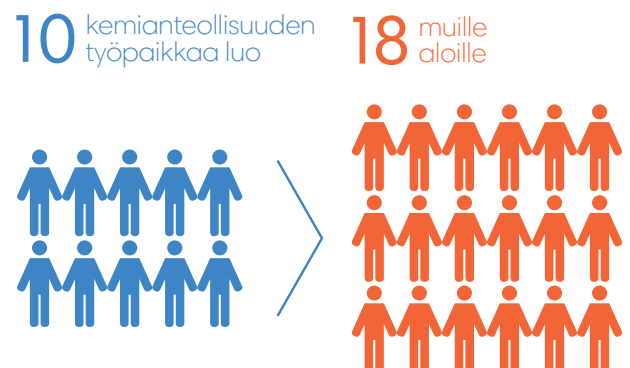
Tilanteessa, jossa korona kurittaa taloutta ja työllisyyden odotetaan supistuvan, lainsäädännön tulisi keskittyä tukemaan kaikin tavoin yritysten toimintaympäristöä ja työllisyyttä parantavia toimia, eikä lisätä niitä heikentäviä toimia. Tämä on erittäin keskeistä, sillä kemianteollisuuden työllisyysodotus pysyi liki koko vuoden 2020 keskiarvon alapuolella.

Kemianteollisuuden henkilöstömäärä on pysynyt stabiilina viime vuodet. Vuonna 2019 ala työllisti suoraan 34 000 henkilöä, ja välilliset ja tulovaikutukset huomioiden yhteensä lähes 100 000 henkilöä.

Vaihtosuhteekorjatut yksikkötyökustannukset



Kemianteollisuuden työllisyysvaikutus



Ansiot nousussa

Kemianteollisuuden palkansaajien ansiot kohosivat ansiotasoindeksillä mitattuna vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä 2,2 % vuoden 2019 vastaavasta neljänneksestä. Kaikkien palkansaajien nimellisansiot kohosivat samaan aikaan 2 %.

Ansiotasoindeksin muutosprosentti koostuu sopimusko-rotuksista, palkkaliukumista sekä ammattirakenteen muutoksen vaikutuksesta ansiotasoon. Mikäli korkeampipalkkaisten ammattien määrä kemianteollisuudessa kasvaa, on tällä ansiotasoindeksiä nostava vaikutus.

Rokottamisen onnistuminen tärkeää

Koronakriisin talousvaikutukset jäivät vuonna 2020 lopulta ensimmäisiä arvioita lievemiksi ja maailmantalouden ennakoitaan kasvavan kuluvana vuonna vahvojen elvytystoimien myötä selvästi. Rokottamisen edistyminen vahvistaa uskoa tulevaan, vaikka talvella pahentunut tar-
tuntatilanne synkentää aivan lähiajan näkymiä.

Suomi on toistaiseksi selvinnyt koronaepidemian torjunnasta useimpia muita maita pienemmin inhimillisin ja taloudellisin menetyksin. Monet palvelualat ovat kärsineet suuresti ihmisten liikkumisen rajoittamisesta, mutta toisaalta suora vaikutus teollisuuteen on ollut vähäinen. Riittävän rokote kattavuuden saavuttaminen mahdollisimman nopeasti on yritysten toiminnan kannalta tärkeää.

Keskeiset ennusteluvut ja ennakkotietoja vuodelta 2020 Valtiovarainministeriö (joulukuu 2020) ja IMF

Vuosimuutos tai taso, %	2019*	2020*	2021**
Maailman BKT	2,8	-3,5	5,5
Euroalueen BKT	1,3	-6,8	4,2
Suomen BKT	1,3	-2,9	2,5
-Tuonti, määrä	2,2	-6,6	4,5
-Vienti, määrä	6,7	-6,3	5,0
-Investoinnit	-0,9	-2,8	-1,6
-Yksityinen kulutus	0,9	-4,9	3,8
-Työttömyysaste, %	6,7	7,8	8,0

EU:n kemianteollisuus nousussa

Euroopan peruskemianteollisuuden tuotanto ylitti vuoden 2020 lopussa koronaa edeltävän tason jo melko selvästi, sillä tuotantomäärät olivat loka-joulukuussa lähestulkoon 5 % vuodentakaisista suurempia. Myös lääketeollisuuden ja muovituotteiden valmistuksen tuotanto kasvoi yli 4 % vuodentakaisesta, mutta kumituotteiden valmistuksessa lisäystä oli vain 0,6 %.

Öljytuotteiden tuotantomäärät kääntyivät vuoden 2020 lopussa uudelleen laskuun ja viimeisellä vuosineljänneksellä tuli vuodentakaiseen verrattuna vähennystä noin 7 %.

Kemia – osa hyvää elämää

Kemianteollisuus on yksi suurimmista teollisuuden toimialoista Suomessa. Merkittävä osa tuotannosta menee vientiin joko suoraan tai vientituotteisiin käytettyinä raaka- ja tarveaineina. Vastaavasti tuodaan sekä tuotannon raaka-aineita että erikoistuotteita.

Kemianteollisuudeksi luokitellaan Suomessa

- Öljy-, kaas- ja petrokemian teollisuus
- Kemian perusteollisuus
- Kemian tuoteteollisuuden eri toimialat: lääketeollisuus, muovi- ja kumiteollisuus, kosmetiikka ja pesuaineet, maali- ja värjäysaineet

Kemianteollisuuden talouskatsaus on laadittu yhteistyössä EK:n ekonomistien kanssa. Teksti perustuu 2.3.2021 käytössä olleisiin tietoihin. Kemianteollisuuden jäsenkysely toteutettiin 18.2.-19.2.2021.

Lisätietoja

Johtava asiantuntija Sampo Pehkonen
Kemianteollisuus ry
sampo.pehkonen@kemianteollisuus.fi
GSM 040 763 4700

Ekonomisti Jouko Kangasniemi
Elinkeinoelämän keskusliitto
jouko.kangasniemi@ek.fi
GSM 040 5518136

Kemianteollisuus ry

Eteläranta 10 PL 4, 00131 Helsinki
kemianteollisuus.fi
Twitter: @kemianteollisuus